

Thema

Leven Lang Ontwikkelen

De verschillende beroepen in zorg en welzijn veranderen. Dit heeft gevolgen voor het opleiden van toekomstig personeel en op het om- en bijscholen van bestaand personeel. Binnen dit thema zijn de aandachtspunten: een betere aansluiting van beroepsonderwijs op het werken in zorg en welzijn en betere aansluiting op de regionale behoefte.

Overall staat het hoog op de agenda, maar in de zorg is een leven lang ontwikkelen extra urgent. Want daar spelen niet alleen ernstige personeelstekorten, ook de zorgvraag wordt steeds complexer.

Leven Lang Ontwikkelen

Gezond Werken

Door Marc van der Meer

'In de zorg is een leven lang ontwikkelen nu extra urgent'

De verschillende beroepen in zorg en welzijn veranderen. Dat vraagt om een nieuwe kijk op opleiden en ontwikkelen. Ambassadeur professor dr. Marc van der Meer benoemt enkele aandachtspunten.

'Een leven lang ontwikkelen, ofwel het duurzaam ontwikkelen tijdens de levensloop, is een zeer centraal thema op de arbeidsmarkt van de gezondheidszorg. Er zijn tekorten en het werk verandert inhoudelijk van karakter. Landelijk gezien is het vaak een zaak van een lange adem gebleken, maar langzaam maar zeker komt er steeds meer schot in dit belangrijke vraagstuk dat de professionalisering van vakmensen verbindt met hun wendbaarheid en hun mobiliteit. In de gehandicaptensector hebben de sociale partners tien jaar gewerkt aan een nieuwe doorlopende leerlijn, van mbo-niveau 3-4 naar hbo-niveau 5-6. Landelijke partijen hebben de opleidingsvraag transparanter gemaakt en hebben de eisen gedefinieerd die nodig zijn om certificaten en diploma's te behalen. Deze nieuwe structuur is vertaald in een scholingsaanbod van voor de praktijk herkenbare leereenheden. Vervolgens zijn

pilots georganiseerd om de nieuwe werkwijze in de praktijk te toetsen. Een fundamentele doorbraak in mijn ogen. Ook de VVT-sectoren doen nu hun voordeel met deze aanpak.

Regionaal

De ingezette regionale insteek van het Actie Leer Netwerk krijgt landelijk gezien in steeds meer sectoren navolging. Overall komt de focus op sociaal beleid en arbeidsmarktbeleid steeds meer op regionaal niveau te liggen. We zien ook toenemende aandacht voor 'van werk naar werk'-trajecten en het faciliteren van en denken in (horizontale en verticale) loopbaanpaden. De corona-crisis heeft geleid tot een meer intersectorale aanpak; voorbeelden zijn het omscholen van stewardessen tot verzorgende, de 'Nationale zorgklas' waarbij mbo-ers worden geschoold, en ook het initiatief 'Extra handen >>

voor de zorg' waarbij een beroep wordt gedaan op de niet-werkende reserve van zorgpersoneel. Het resultaat is dat nieuwe groepen werkenden zich kwalificeren voor de gezondheidszorg.

Vakbekwaamheid

Deze initiatieven leiden er tevens toe dat het initiële en postinitiële beroepsonderwijs meer op elkaar worden betrokken en inspelen op relevante ontwikkelingen in de beroepsuitoefening in zorg en welzijn. Zo brengen de sociale partners trends op de arbeidsmarkt in kaart. Ook wordt een atlas voor Competentieontwikkeling samengesteld met aandacht voor de beroepscompetentieprofielen in sectoren als de gehandicaptenzorg, sociaal werk en VVT. Extra aandacht bestaat er voor thema's als vakbekwaamheid en bevoegdheid, maar ook de financiering van een ander opleidingsstelsel.

Sociaal beleid

Om een leven lang ontwikkelen van de grond te krijgen, is samenwerking tussen het domein van de huishoudens, de arbeidsmarkt en het beroepsonderwijs wezenlijk. Op gemeentelijk niveau hebben vraag en aanbod elkaar nog lang niet altijd gevonden in een gericht samenwerkingsverband met het beroepsonderwijs. Vaak zijn de data niet compleet en is er geen strategische agenda, zeker in de middelgrote gemeentes. Onlangs hebben we de ontwikkelingen bij Transvorm in Noord-Brabant bestudeerd. Duidelijk is dat in de nasleep van de kredietcrisis na 2008 alle alarmbellen op rood stonden, maar dat er toch sterk is bezuinigd op de gezondheidszorg. Dus: een regionale insteek

vraagt ook om een goede ontwikkeling-sagenda, adequate data en samenwerking tussen beroepsonderwijs, werkveld en de overheid.

Leertaken

Uiteindelijk komen al deze inspanningen samen op de werkvloer, waar zorg wordt verleend. Werkgevers constateren dat door de coronacrisis in combinatie met de al bestaande hoge werkdruk op de werkvloer nieuwe oplossingen nodig zijn. Cliënten hebben bijvoorbeeld een hoge indicatiegraad, voordat zij een beroep doen op een zorginstelling, waar alle zeilen bijgezet moeten worden om adequate zorg te verlenen. Ook wordt meer digitaal gewerkt. Dat betekent dat de werkverhoudingen veranderen. Het is daarom behulpzaam veel beter te kijken naar het onderscheid tussen werk- en leertaken op teamniveau. Daarover bestaat maar nauwelijks reflectie. Wat voor activiteiten doen werkenden, over welke activiteiten wordt nagedacht? Denken en doen zijn twee aspecten van het dagelijks handelen. In termen van de sociotechniek: creatietaken en reflectietaken. Aan de taken zou je leertaken moeten toevoegen, in het licht van de digitalisering die overal plaatsvindt. Door bepaalde handelingen te herhalen, ontstaan er nieuwe routines en is er sprake van professionalisering. Waar de professionalisering overgaat in wendbaar gedrag en mobiliteit verdient nader onderzoek.

Nieuwe impulsen

De komende periode is het ontwikkelen van een agenda voor sociale innovatie van belang

om het personeelsvraagstuk verder op te lossen. Er is in algemene zin behoefte aan een nieuwe impuls voor beroepsautonomie en versterking van de zeggenschapsverhoudingen. Het helpt als medewerkers met tevredenheid werken, als er sprake is van welbevinden op de werkvloer. Daaraan ontbreekt het teveel. Het is daarom wenselijk om thema's als een leven lang ontwikkelen en sociale innovatie over de hele publieke sector meer in onderlinge samenhang in beeld te brengen. In de kern gaat het om het ontwikkelen van een lerend systeem. Een dergelijke stap kun je bereiken door professionals te laten ontwikkelen, door werkprocessen te verbeteren en tot samenwerking te komen in de organisatie. Dat is het perspectief dat aan iedere medewerker moet worden geboden. De organisatie krijgt er wendbaarheid voor terug.'

Marc van der Meer

Marc van der Meer studeerde economie in Tilburg en Madrid. Hij promoveerde in de sociale wetenschappen in Amsterdam. Van 2009 tot 2014 was hij directeur van het Landelijk Expertisecentrum Beroepsonderwijs. Hij is voorzitter van de Nederlandse Vereniging voor Arbeidsverhoudingen en bijzonder hoogleraar onderwijsarbeidsmarkt aan de Universiteit van Tilburg. Sinds 2016 is hij lid van de SER in Noord-Brabant.

Volg Mark van der Meer

KOPLOPER

Goede voorbeelden Leven Lang Ontwikkelen

De verschillende beroepen in zorg en welzijn veranderen. Dit heeft gevolgen voor het opleiden van toekomstig personeel en op het om- en bijscholen van bestaand personeel. Deze Koploperinitiatieven ontwikkelden werkwijzen waarmee ze snel kunnen inspelen op de veranderingen in de sector.

Leren is altijd!

Hoe maak je leren en werken in de ouderenzorg innovatief en toekomstgericht? Deze Koploper heeft daar de antwoorden op gevonden. Twee jaar terug startte een groot netwerk van ouderenzorg-organisaties, een aantal scholen in de regio Groningen/Drenthe en de partijen binnen het Convenant Verpleeghuizen Zorgkantoor-regio Groningen een grensoverschrijdende samenwerking. Het doel? Leren en werken in de ouderenzorg innovatiever en toekomstgericht maken.

[Lees meer >](#)

Meer en Betere stageplaatsen

Een tekort aan stageplaatsen in de zorg? Niet bij het Elisabeth-TweeSteden Ziekenhuis (ETZ). Daar zorgen Zorg Innovatie Centra (ZIC) voor een flink aantal stageplaatsen, met een aantrekkelijke leer- en werkcultuur. Op een ZIC werken zo'n 25 stagiaires samen met afgestudeerden en dat heeft op veel thema's voordelen.

[Lees meer >](#)

LIN in de Wijk

In nog geen twee jaar tijd is in de regio Amsterdam een interprofessioneel leer- en innovatienetwerk (LIN) opgericht in twee wijkverplegingsteams. Het LIN zorgt voor verbinding en samenwerking tussen zorg en sociaal domein, met als hoogste doel: goede zorg voor de cliënt. In een LIN gaan zorg- en welzijns werkers in de wijk samen met studenten en docenten zorg en welzijn op zoek naar verbinding en integrale samenwerking. Zo kunnen zij kwalitatief goede zorg en vooral maatwerk leveren voor kwetsbare wijkbewoners.

[Lees meer >](#)

Nog niet uitgelezen?

Op het YouTube-kanaal van Actie Leer Netwerk vind je onze Actie leer TV-uitzendingen omtrent het thema Leven Lang Ontwikkelen.

[▶](#) Ga naar het rondetafelgesprek van RegioPlus over Leven Lang Ontwikkelen met Marc van der Meer.

[▶](#) Leren in coronatijd, ervaringen verzilveren en zelfreflectie: kijk hier Actie leer TV over Leven Lang Ontwikkelen met Marc van der Meer en Suzanne Kruizinga.

[▶](#) Bekijk hier de ALNTV 1-op-1 met Carin de Boer van Inholland over het Interprofessioneel leer- en innovatienetwerk.

[▶](#) Bekijk hier het filmpje van Inholland over het Interprofessioneel leer- en innovatienetwerk.